

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle liikuntalaiksi

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Sivistysvaliokunta on 7 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt hallituksen esityksen eduskunnalle liikuntalaiksi (HE 190/2014 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon antamista varten. Lausuntopyyntö koski esityksen vaikutuksia liikunnan terveysvaikutusten edistämiseen ja terveyden edistämisen seurantaan (esim. kuntien hyvinvointikertomukset) sekä rajanvetoa liikuntajärjestöjen ja liikuntaa painottavien terveysjärjestöjen rahoituksen kesken.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Hannu Tolonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

- ylitarkastaja Mari Miettinen ja ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtava asiantuntija Timo Ståhl, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- johtaja Tommi Vasankari, UKK-instituutti
- vastuullisuusjohtaja Pekka Ilmivalta, Veikkaus Oy Ab
- puheenjohtaja Tor Jungman, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- erityisasiantuntija Kari Sjöholm, Suomen Kuntaliitto
- avustusvalmistelija Niina Pajari, Raha-automaattiyhdistys
- pääsihteeri Teemu Japisson, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi liikuntalaki, jolla uudistetaan muun muassa valtion vastuuta liikuntapolitiikasta ja kunnan vastuuta liikunnasta. Lain keskeisinä tavoitteina on muun muassa edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. Sosiaali- ja

terveysvaliokunta pitää tavoitteita erittäin tärkeinä myös oman toimialansa kannalta ja toteaa niiden tukevan valtakunnallista terveyttä ja hyvinvointia edistävää työtä. Eri ministeriöiden hallinnonalojen välinen yhteistyö on saadun selvityksen mukaan toiminut esityksen valmistelussa hyvin. Valiokunta pitää tätä myönteisenä ja katsoo, että yhteistyötä on syytä edelleen vahvistaa ja laajentaa.

Suomalaisten terveys on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvitysten mukaan kehittynyt myönteiseen suuntaan viimeisten kymmenen vuoden aikana (Suomalaisten hyvinvointi 2014).

Sosioekonomisen aseman mukaiset terveyserot ovat kuitenkin edelleen suuria. Fyysinen aktiivisuus ja liikunnan harrastaminen ovat olennaisen tärkeitä terveyden edistämisen ja sairauksien ennaltaehkäisyn kannalta. Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että ehdotetussa liikuntalaissa korostuu terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan asema ja siinä vahvistetaan liikunnan peruspalveluluonteisuutta.

Liikunnan terveysvaikutusten edistäminen ja seuranta

Lakiehdotuksen mukaan kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevista keskeisistä päätöksistä ja arvioida asukkaidensa liikuntaaktiivisuutta. Voimassa olevan terveydenhuoltolain nojalla kuntien on valtuustokausittain laadittava hyvinvointikertomus ja raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja toteutuneista toimenpiteistä vuosittain. Saadun selvityksen mukaan vain noin puolet kunnista on nykyisin kuvannut kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta hyvinvointikertomuksessa. Vertailutietoa on saatavissa myös THL:n alueellisista hyvinvointitutkimuksista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että kunnan asukkaiden liikunta-aktiivisuuden arviointi tehdään osana terveydenhuoltolain 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Valiokunta toteaa, että terveydenhuoltolain 12 §:ää vastaava säännös sisältyy myös ehdotetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 8 §:ään (HE 324/2014 vp).

Valiokunta korostaa erityisesti liikunnan mahdollistamista kaikille kuntalaisille mukaan lukien pienituloisten perheiden lapset, joille tulee turvata yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua myös ohjattuun harrasteliikuntaan. Kunnan on tärkeää turvata liikuntamahdollisuudet myös sellaisille ryhmille, joita yritysten ja järjestöjen liikuntapalvelut eivät tavoita. Esimerkiksi vammaiset henkilöt tarvitsevat yleisten liikuntapalvelujen lisäksi erityisesti heille suunnattuja ja sovellettuja liikuntamahdollisuuksia.

Järjestöjen toiminnan rahoitus

Liikuntaa edistävien järjestöjen valtionavustuksen piiriin hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen perusteita ehdotetaan uudistettaviksi. Valtionapukelpoiseksi voidaan ehdotetun liikuntalain 10 §:n mukaan hyväksyä sellainen rekisteröity yhdistys, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii ehdotetun lain tavoitteiden mukaisesti. Järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin tarvittaessa peruuttaa, jos se ei täytä säädettyä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä. Tarkemmin perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen 10 §:n perustelujen mukaan avustamisen edellytyksistä ehdotetaan poistettavaksi toiminnan valtakunnallinen tai alueellinen kattavuus, mikä mahdollistaa nykyistä paremmin uusien lajien ja uudenlaisen toiminnan avustamisen. Valiokunta katsoo, että lakiehdotuksen tarkoituksena on laajentaa valtionavustusten saamisen edellytyksiä eikä lakiehdotus rajoita esimerkiksi alueellisten liikuntajärjestöjen mahdollisuutta avustuksen saamiseen.

Liikuntaa edistävät kansanterveys-, potilas- ja vammaisjärjestöt ovat useissa tapauksissa ainoita tietyille erityisryhmille liikuntamahdollisuuksia tarjoavia toimijoita. Valiokunta pitää myönteisenä, että liikuntajärjestöjen lisäksi myös kansanterveys-, potilas- ja vammaisjärjestöjen mahdollisuudet liikunnan edistämisessä on esityksessä otettu huomioon. Perustelujen mukaan liikunnan edistämisen tulee ilmetä valtionavustusta hakevan järjestön sääntöjen tarkoitukspykälästä tai tehtävistä. Valiokunta esittää, että sivistysvaliokunta harkitsee 10 §:n sanamuodon muuttamista siten, että säännös perustelujen mukaisesti mahdollistaa valtionavustuksen myöntämisen myös järjestölle, jonka tarkoituksena *tai tehtävänä* on liikunnan edistäminen ja joka toimii lain 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Hanna Mäntylä /ps
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Mikael Palola /kok
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Terhi Peltokorpi /kesk
	Ari Jalonen /ps	Sari Sarkomaa /kok (osittain)
	Johanna Jurva /ps	Hanna Tainio /sd
	Merja Kuusisto /sd	Anu Vehviläinen /kesk
	Sanna Lauslahti /kok	Ulla-Maj Wideroos /r
	Lasse Männistö /kok	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.